

Dr Pavao Krišković, Zagreb

U Agronomskom glasniku 7—8 1971. godine objavljen je od: Mihajla Jeače dipl. inž. agronoma direktora P D Zadar, Dr Ante Medina, dipl. inž. agronoma upravitelja radova jedinice vinogradarstvo i voćarstvo P D Zadar, i Živka Svrđlina, dipl. inž. agronoma rukovodioca Smiljčić P D Zadar, osvrt na moj rad »Desetogodišnji rezultati uzgoja višnje maraske po metodi Bouché-Thomas-objavljenog u Agronomskom glasniku br. 1-2, 1971.

Odgovor navedenim drugovima na njihov osvrt odnosi se: (njihov navod)

I »Palmeta s kosim granama na Tabli P₅ predstavlja prije desetak godina samo pokušaj formiranja uzgojnog oblika « Palmete s kosim granama«, pa prema tome upoređenje uzgoja po sistemu Bouché-Thomas), sa tim nasadom nema nikakve osnove ni vrijednosti; i dalje mi nasad nismo smatrali posebno interesantnim, pa količinu uroda za većinu godina nakon sadnje nismo ni evidentirali.«

II »Ne odgovaraju činjeničnom stanju podaci dr Kriškovića o sadržaju suhe tvari u našem nasadu na tabli P₅; i dalje da se na ovom dobru postizava kvalitet maraske između 18,5-20,70% suhe tvari; ovo dobro od formiranja nije vršilo berbu maraske s takvim sadržajem suhe tvari« itd.

III »Ovo dobro rado prihvaća svako unapređenje te kulture (maraske), koje vodi povećanom kvantumu proizvodnje, kvalitetu ploda i smanjenju proizvodnih troškova. U želji da se tome doprinese jedan za nas novi uzgojni oblik, mi smo dr Kriškoviću omogućili putem naših financijskih sredstava i ljudi provođenje tog pokusa i umjesto da se sumiraju desetogodišnji rezultati i temelje na znanstvenoj osnovi, dr Krišković je prikazao stručnoj javnosti uzgoj po sistemu Bouché-Thomas u najboljem svjetlu« itd. Moramo upozoriti dr Kriškovića da takav pristup stručnom i naučnom poslu spada u . . . . . i nanosi ogromne štete unapređenju proizvodnje maraske, takav je pristup nedopustiv i štetan«.

Moj odgovor na takvu kritiku i diskusiju je slijedeći:

Ad I

Pokusni nasad maraske u površini 1 ha podignut je na objektu Figurica-Smiljčić u proljeće 1960. godine. Uslijed pretrpljenih nezgoda (251 komada voćaka stradalo još u rasadniku i nije se primilo, 105 komada voćaka uništeno u toku 2 i 3 godine od Scolitusa, preko 50% u toku 2 i 3 godine lišća uništeno od Eriocampoides Limacine zbog neprovedenog suzbijanja), predstavljalo je ovaj nasad do 4 godine vrlo slab i neujednačen izgled, koji nije mnogo obećavao i prije se moglo očekivati njegovo krčenje nego daljnji uspješan razvoj.

Nasad je podignut prvi kao takav u Hrvatskoj s namjerom da se ta metoda proširi u našoj voćarskoj praksi. Iza početnih neuspjeha nasad se počeo vrlo lijepo razvijati nakon što je na istom primijenjena biološka metoda u is-

hrani voćaka. Istom tada se moglo početi uspoređivati s nasadom maraske na tabli P₅, gdje se maraska uzgajala po sistemu »Palmete s kosim granama«. Taj nasad nije pretrpio ni jednu od navedenih nezgoda, jer se sa istim od strane P D Zadar posvećivala puna pažnja.

Ad II

Sve podatke o količini kao i mjerenju suhe tvari sa refraktometrom Zeis kod berbe maraske u pokusnom nasadu Bouché-Thomas, a i Palmete s kosim granama na tabli P₅ vršio se osobno za sve navedeno vrijeme (osim 1968 god). Ti se podaci donekle podudaraju s podacima koje za marasku navodi na objektu Smiljčić dr Ante Medin u svojoj disertaciji « Rast i rodnost maraske u nekim staništima sjeverne Dalmacije Zadar 1968. godine.

Kemijski sastav ploda 1962. tabela 62	C. M. pendula 21,00% suhe tvari C. M. rekta 20,00% suhe tvari
Kemijski sastav ploda 1963. tabela 63	C. M. pendula 16,50% suhe tvari C. M. rekta 17,60% suhe tvari
Kemijski sastav ploda 1964. tabela 64	C. M. pendula 19,60% suhe tvari C. M. rekta 20,40% suhe tvari
Prosječni urod maraske po 1 ha od 5—12 god. rodnosti:	C. M. pendula 6.333 kg/ha C. M. rekta 6.797 kg/ha

Kemijski sastav plodova maraske po sistemu Bouché-Thomas za posljednje tri godine pune rodnosti 25,3% suhe tvari, a prosječna rodnost maraske 7.083 kg/ha. (sedam hiljada osamdeset tri kila/ha)

Ad III

Sredstva za podizanje pokusnog nasada maraske po metodi Bouche-Thomas osigurao je Sekretarijat za poljoprivredu I. V S R Hrvatske kao i njegovo uzdržavanje za prvih pet godina iza sadnje. Već u 8 godini dao je taj nasad 8.450 kg maraske čija se cijena po kilogramu kretala iznad 300 dinara. Troškovi za uzdržavanje nasada bili su redoviti kao i za sve ostale nasade maraske na tom objektu umanjene za troškove umjetnih gnojiva, uz izdatke povišene za moj putni račun 2 puta godišnje. Iz ovoga se može donekle dobiti uvid u trošenje finansijskih sredstava P D Zadar za vođenje pokusnog nasada u toj i idućim godinama.

Pomoć koja mi je pružena u ljudima za vođenje radova u tom pokusu može se donekle vidjeti iz činjenica da u toku 10 godina nisam uspio dobiti ni jednog stalnog čovjeka kojeg bi ja uveo u tu metodu uzgoja, već sam nastupom svake nove vegetacije morao priučavati nove ljude, što je ujedno jedan od razloga što podignuti nasad po ovoj metodi nije nikakav uzor već prije obratno.

Kao uzor uzgoja voćaka po metodi Bouche-Thomas može poslužiti podignuti nasadi 10 ha jabuka na objektu Kukljaš-Našice I P K Osijek. Taj nasad za svih deset godina pokusnog nasada šljiva i 6 godina proizvodnog nasada jabuka vodio je jedan čovjek, koji je taj rad započeo kao obični radnik, a danas je student agronomije na višoj Poljoprivrednoj školi u Križevcima. Ujedno je on na žalost jedini čovjek osposoljen u našoj Republici, koji može samostalno voditi nasade po metodi uzgoja Bouche-Thomas.

Slika 1 — Uzgoj jabuka po sistemu Bouché — Thomas, na slici Mato Abramović voditelj radova na objektu Kukljaš — Našice IPK Osijek

Na objektima P D Zadar podignuto je više od 100 ha nasada (krušaka, maraske ibresaka) po sistemu uzgoja »Palmete s kosim granama«, a da mi za to nismo imali vlastitih iskustava s tom metodom naročito ne na tako velikim površinama.

O uspjehu nasada jabuka Kukljaš-Našice po sistemu uzgoja Bouché-Thomas u usporedbi s »Palmetom s kosim granama« donijela je R T V Zagreb (podatke iznosio inž. Sušić 31-X-1971. god). Iz izlaganja inž. Sušića nedvojbeno izlazi zaključak, da na tom objektu više ne namjeravaju uzgajati voćke po sistemu »Palmete s kosim granama« (osim jabuka, podignuti su po tom sistemu na istom objektu i kruške), jer su rezultati u uzgoju voćaka po tom

sistemu mnogo lošiji nego po metodi Bouche-Thomas (ranije stupa u rod-
nost, redovit rod, niski troškovi branja).

Iz razgovora s rukovodiocem radova o uzgoju jabuka po sistemu »Pal-
mete s kosim granama« na našem najvećem voćarskom objektu Borinci u Vin-
kovicima inž. Zlatkom Zavorskim doznao sam da se i na tom objektu ubuduće
više neće saditi voćke po sistemu palmete s kosim granama, jer nezadovolj-
stvo s takvim uzgojem dolazi iz istih razloga koje je naveo inž. Sušić.

Konačno nakon dugog vremena počela se i u nas širiti metoda uzgoja
voćaka Bouche-Thomas, nakon postignutih dobrih rezultata. Tako je pro-
fesor dr Dušan Stanković podigao veće površine voćaka po tom uzgoju u Voj-
vodini.

Zašto se ta metoda uzgoja nije prihvatila ni na objektu na kojem su se
neposredno mogli vidjeti rezultati o uspješnom uzgoju, na to bi trebao dati od-
govor netko drugi?

Kako su navedni drugovi pokazali namjeru da se osvrnu na znanstveni
pristup u mojem radu, to me čudi kako se nisu osvrnuli na moju tvrdnju, da
je za slabiji kvalitet maraske na objektu Smiljčić uzrok i podloga Pr. mahalb
vezana za duboka plodna tla kakav je Smiljčić, dok to nije toliko slučaj kad
se nalazi maraska na toj podlozi na kraškim tlima. Isto tako da negativan
utjecaj Pr. mahaleba ne dolazi do izražaja na tom objektu kada se maraska
uzgaja po sistemu Bouche-Thomas, jer tada maraska prelazi na svoj vlastiti
korijen. Ovakva prednost u uzgoju postizava se također i tada kada se ma-
raska uzgaja iz izdanka, što i rade uglavnom seljaci na tom području, za to
je i kvaliteta njihove maraske znatno bolja.

Smatram da bi ovakav pristup rješavanju problema proizvodnje maraske
na tom području pridonio raščišćavanju problema i opravdao nametnutu dis-
kusiju.

Diskusija koju su pokrenuli navedeni drugovi, nije dala doprinos za zna-
stveno rješavanje navedenog problema, pa držim da nije bila od općeg in-
teresa, a po svemu ni za njih same.